

แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว
อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Guidelines for Managing Community Participation for Tourism Sustainability of
Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province

สมหมาย ปานทอง¹, ญาณกร โท้ประยูร², โกมล ปราชญ์กัตัญญ³ และ เสรี วงษ์มณฑา⁴
Sommai Panthong¹, Yannakorn Toprayoo², Komol Prachkatanyu³ and
Seri Wongmontha⁴

Received June 24, 2021 & Revised August 28, 2021 & Accepted September 10, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สถานการณ์ปัจจุบัน แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสม เก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยสรุปความสำคัญ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบุคคลในชุมชนที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอบางสะพาน จำนวน 388 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลมาจำแนกกระตือรือร้นความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์ปัจจุบันของของประชาชน ในอำเภอบางสะพาน ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.94) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง $\bar{X} = 3.59 - \bar{X} = 3.97$ 2) แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ได้แก่ การบูรณาการความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน และค้นพบ 8 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ 2) ควรสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ 3) การเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในพื้นที่ 4) มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกัน 5) สร้างความเข้าใจร่วมกัน ให้กับชุมชน 6) ภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการบูรณาการร่วมกัน 7) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก 8) การสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับท้องถิ่น

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วมของชุมชน, 2. ความยั่งยืนของการท่องเที่ยว, 3. แนวทางการจัดการ

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันรัชต์ภาคย์

¹ Master of Arts Program in Management, Rajapark Institute

^{2, 3, 4} อาจารย์ที่ปรึกษา

^{2, 3, 4} Advisor

Email : yannakorn1978@gmail.com

Abstract

These research objectives were to study Current situation Guidelines for managing community participation for tourism sustainability of Bang Saphan District Prachuap Khiri Khan Province Research methodology was a mixed research. Data collection was related to documents in-depth interviews from key informants. Content analysis was conducted by summarizing the important data. In addition, data were collected from 388 people in the community residing in Bang Saphan District by using a questionnaire. Data were analyzed by finding percentage, mean, and standard deviation, and then using the information to classify the opinions. The results showed that 1) current situation of citizens in Bang Saphan District: the overall picture is at the "high" level ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.94). The potential for sustainable tourism development of Bang Saphan District, the overall picture is in the "high" level, with an average score between $\bar{X}=3.59$ - $\bar{X}=3.97$. 2) Guidelines for managing community participation for tourism sustainability: the integration of cooperation between government, private sectors, and public sectors in encouraging participation of all sectors in order to jointly develop sustainable tourism and discover 8 ways to manage community participation for sustainability in the followings: 1) the community should instill and raise the awareness of the new generation, 2) it should create awareness in conservation, 3) it should be a good host of the people in the area, 4) it aims to create mutual benefits, 5) it creates a good understand to the community, 6) government and the public sector should be integrated, 7) government should proactively publicize and 8) it should create a logo for the locality.

Keywords : 1. Community Participation, 2. Sustainability of Tourism, 3. Management Guidelines

1. บทนำ

ในโลกปัจจุบัน การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมระดับโลก มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) มีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2563 นั้น การท่องเที่ยวระหว่างประเทศของนักท่องเที่ยวจะมีมากขึ้นเป็น 1.5 พันล้านคน จาก 1.4 พันล้านคน ในปี 2562 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 จากปี พ.ศ. 2561 เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในบริเวณตอนใต้ของทวีปยุโรป ตะวันออกกลาง และทวีปแอฟริกา ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยแรงขับเคลื่อนของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้า การพัฒนาด้านการขนส่งทางอากาศที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศ ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกนิยม คือ ทวีปยุโรป แต่ในปัจจุบันจากการเพิ่มขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางเอเชียแปซิฟิก ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมไปเยี่ยมเยือนเพิ่มมากขึ้นจนติด

อันดับ 2 ของโลก ส่งผลให้ส่วนแบ่งทางการตลาดท่องเที่ยวของยุโรปลดลง โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในทวีปเอเชียประมาณ 397 ล้านคน อัตราเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6.5 ต่อปี ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยประมาณ 15.9 ล้านคน เลขธิการองค์การการท่องเที่ยวโลก ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนา ระหว่างประเทศนั้น หนึ่งในกลไกสำคัญที่ทรงพลังในการขับเคลื่อนที่สุด คือ การท่องเที่ยว (Zurab Pololikashvili, 2018)

การท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังคงเป็นฟันเฟืองสำคัญในการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งสามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันและวางรากฐานระบบเศรษฐกิจ และสังคมระยะยาว การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพและบทบาททางเศรษฐกิจ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีการตั้งเป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต้องติด 1 ใน 6 ของโลก โดยทิศทางในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย เน้นการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) นักท่องเที่ยวต้องมีคุณภาพ จากเดิมที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงปริมาณ (Mass Tourism) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีการนำเสนอโครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือแนวคิด 7 Greens Concept เกิดจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศที่เริ่มรณรงค์การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมกันอย่างจริงจังและใช้เป็นยุทธศาสตร์ทางการแข่งขันในเวทีโลก ซึ่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีส่วนช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างเป็นรูปธรรมโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ ประกาศ “โครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี 2551-2553” ภายใต้กรอบแนวคิด ด้าน 7 Greens (Kasemsup, 2009, pp. 34-42)

สำหรับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย ได้รับความนิยมอย่างสูงจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ด้วยปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับทุกปี รวมทั้งการมีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รองรับการเดินทางท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นหนึ่งในสามแห่งของโครงการริเวียร่า ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (รายงานฉบับสมบูรณ์ แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ. 2560-2564) มุ่งพัฒนาชายทะเลฝั่งอ่าวไทยของจังหวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ รองรับนักท่องเที่ยวเชื่อมต่อกับจังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก การศึกษาที่ได้ในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอำเภอบางสะพาน และเพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางสะพาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และเกิดความยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อจัดทำแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัยในลักษณะการวิจัยแบบผสม (Mixed Research Method) โดยกำหนดให้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีการวิจัยหลัก และใช้ผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) บางส่วนมาประกอบการวิจัยเชิงคุณภาพให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยข้อมูลสถิติทางทะเบียน อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561 มีทั้งสิ้น 61,977 คน (ระบบสถิติทางทะเบียน, ออนไลน์) ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรกลุ่มนี้มาคำนวณหาขนาดตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากประชากรของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 382 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินนโยบาย และการจัดการ การท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน (2) ผู้นำชุมชนหรือประชาชนท้องถิ่น จำนวน 6 คน และ (3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ประกอบการ จำนวน 3 คน รวมจำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบเลือกตอบข้อความ (Checklist) และแบบเลือกตอบข้อความตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบสัมภาษณ์ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน การวิเคราะห์หาลักษณะเสนอผล

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ความหมายโดยตีความ (Interpretative Textual Analysis) และค่าคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบรายคู่โดยวิธีของ Scheffe (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 115-116) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

4. ผลการศึกษา

1. สถานการณ์ปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพรวมของระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นำเสนอโดยตารางด้านล่าง

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวม ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สภาพปัจจุบัน และศักยภาพของอำเภอบางสะพาน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ศักยภาพด้านพื้นที่ท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน	3.64	0.97	มาก
2) ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน	3.64	1.01	มาก
3) ศักยภาพด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรักษาคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของ	3.97	0.90	มาก

อำเภอบางสะพาน

4) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ของอำเภอบางสะพาน	3.68	0.94	มาก
5) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน	3.59	1.01	มาก

1) สถานการณ์ปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า

สรุปภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.59 – 3.97 ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ภาพรวม ศักยภาพด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรักษาคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของอำเภอบางสะพาน ($\bar{X} = 3.97$) ลำดับที่ 2 ภาพรวม ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นของอำเภอบางสะพาน ($\bar{X} = 3.68$) ลำดับที่ 3 ศักยภาพด้านพื้นที่ท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ($\bar{X} = 3.64$) ลำดับที่ 4 ภาพรวม ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ($\bar{X} = 3.64$) ลำดับที่ 5 ภาพรวม ศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน ($\bar{X} = 3.59$) สามารถวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

การบูรณาการความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ (Public Sector) ภาคเอกชน (Private Sector) และภาคประชาชน (People) ในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนโดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินนโยบาย และการจัดการ การท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน จำนวน 3 กลุ่ม พบว่า

พระครูธีรธรรมดำรง (เสถียร สิริโร) เจ้าคณะตำบลชัยเกษม กล่าวถึง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอบางสะพานว่า

“...อำเภอบางสะพาน มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ถ้า เขา ทะเล และถือว่าเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีอุตสาหกรรมหลักที่มีผู้คนมาอาศัยทำงานทั้งคนในพื้นที่และต่างพื้นที่ ทำให้มีการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ วัดในอำเภอบางสะพานก็มีอยู่หลายวัด ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งศูนย์รวมของวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ประเพณีท้องถิ่น พิธีกรรมทางศาสนา ก็มีการพัฒนาอนุรักษ์สืบทอดต่อกันมาเป็นวัฒนธรรมประเพณีให้ดำรงอยู่ โดยอาศัยการจัดกิจกรรมรูปแบบของงานบุญงานกุศล...”

การสร้างคามยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวควรเริ่มต้นที่ชุมชนโดยการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เด่นชัดแล้วถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้เห็นก็จะเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนและเกิดเป็นความยั่งยืนได้ในที่สุด อำเภอบางสะพานมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายโดยเฉพาะความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ วัฒนธรรมประเพณีและประวัติศาสตร์ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนได้ ในส่วนของท้องถิ่นซึ่งมีต้นทุนทางธรรมชาติก็คือชายหาดเพราะฉะนั้นเรื่องสิ่งแวดล้อมเรื่องความสะอาดจึงเป็นสิ่งสำคัญ อีกประการหนึ่งก็คือการบริการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการที่จะสร้างความประทับใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวซ้ำ ความยั่งยืนจึงเกิดขึ้นตามมา ส่วนในระดับของจังหวัดก็ควรจะต้องมีการช่วยเหลือท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์

ข้อมูลการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปเพื่อให้เป็นที่รู้จักให้มากยิ่งขึ้น ก็จะเป็นการสร้างความยั่งยืนได้อีกทาง

“...เราเป็นคนให้บริการเพราะฉะนั้น ต้องสร้างความประทับใจกับนักท่องเที่ยวเขามาแล้วให้มาอีก ไม่ใช่มาครั้งเดียวแล้วเขิดันไม่ใช้บริการ... ผมจะมีสโลแกนของผมในการบริการ: ยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจช่วยเหลือ ไม่เบียดเบียน ฟังความครบถ้วน ส่วนบริการอ่อนหวานน่ารัก ไม่สักแต่ทำ น้ำคำไพเราะเหมาะสม...” (ธงชัย เพชรสกุลทอง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2563)

การจะสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้ นอกจากจะอาศัยการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนของเครือข่ายประชาชนในพื้นที่แล้ว ภาครัฐต้องเข้ามาสนับสนุนด้วยอีกทาง โดยเฉพาะเรื่องของงบประมาณการคมนาคมและระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการขับเคลื่อนให้การท่องเที่ยวของบางสะพานมีความเข้มแข็งและยั่งยืน เนื่องจากท้องถิ่นมีศักยภาพไม่เพียงพอ

“...นับเป็นความโชคดี และภาคภูมิใจของคนอำเภอบางสะพาน แล้วก็ของคนตำบลพงศ์ประศาสน์ ด้วยเพราะมีการค้นพบแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ถ้ำเขาม้าร้อง ซึ่งได้เอาไปประกอบพิธีบรมราชาภิเษก และเนื่องจากเป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์เพียงหนึ่งเดียวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงมีนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและต่างชาติ แห่กันมาดู สิ่งนี้จะสร้างความยั่งยืนให้กับคนตำบลพงศ์ประศาสน์ รวมทั้งอำเภอบางสะพาน หากได้รับการพัฒนา...” (ประกอบ คงทัพ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

สามารถสรุปข้อค้นพบ 8 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย

1) ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ (The community should cultivate and create awareness among the new generation) โดยให้เห็นประโยชน์ของความยั่งยืนจากการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว วิถีชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนของอำเภอบางสะพานอย่างไรก็ตามการจะเปลี่ยนวิธีคิดและสร้างจิตสำนึกให้เล็งเห็นประโยชน์ของความยั่งยืนได้ ภาครัฐต้องหาช่องทางในการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน สร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เช่น การส่งเสริมการจัดตั้งหมู่บ้าน OTOP นวัตกรรม เป็นต้น

2) ควรสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ (Conservation awareness) โดยท้องถิ่นและชุมชนควรมีการบำรุงรักษาสิ่งที่ดึงดูดใจโดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ การปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมการฟื้นฟูวิถีชีวิตดั้งเดิมที่หายไปหรือกำลังจะเลือนหายไปให้กลับมาเป็นประโยชน์กับชุมชนคือการปรับหรือการผสมผสานองค์ความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกันให้เหมาะสมกับยุคสมัย การคิดโครงการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยอาศัยคุณค่าความเอื้ออาทรที่ชาวบ้านเคยมีต่อกัน การรวมกลุ่มแม่บ้าน เยาวชนเพื่อทำกิจกรรมกันอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมกันในการปฏิบัติศาสนาพิธีกรรมและประเพณีความรู้เป็นคุณธรรมเมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนกับคนคนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ การสร้างชุมชนหรือหมู่บ้านนวัตกรรม ก็จะสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพานได้

3) การเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในพื้นที่ (Being a good host) ท้องถิ่นและชุมชนควรสร้างตระหนัก และความเข้าใจในเพราะว่าการเป็นเจ้าบ้านที่ดีจะทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวเกิดความประทับใจแล้วก็สร้างความเป็นกันเองระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในพื้นที่ ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวอยากกลับมาเที่ยวที่บางสะพานอีก รวมถึงการประชาสัมพันธ์บอกต่อ ก็จะสร้างนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ให้สนใจอยากเข้ามาเที่ยวชม ในทางตรงกันข้ามท้องถิ่นและชุมชนเองก็ต้องพยายามสร้างความตระหนักและวัฒนธรรมการ

ท่องเที่ยวที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวให้มีความเคารพสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยเฉพาะในเรื่องของการรักษาความสะอาด

4) มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกัน (Aim to create mutual benefits) โดยเฉพาะภาคเอกชนที่ควรเน้นผลประโยชน์ร่วมกันมากกว่าเน้นถึงผลตอบแทนเป็นหลัก โดยนึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเช่นการจัดตั้งสมาคมหรือชมรมผู้ประกอบการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สร้างการตลาดหาแนวทางการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นชุมชนและเอกชนให้ควบคู่กันไป โดยใช้ระบบการพึ่งพาอาศัยแบบครอบครัวเห็นความสำคัญอันแท้จริงมีความจริงใจต่อกันร่วมคิดร่วมสร้างร่วมแก้ปัญหา

5) สร้างความเข้าใจร่วมกัน (Building mutual understanding) ให้กับชุมชนเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยสร้างเอกลักษณ์ใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวที่เคยมาแล้วไม่เที่ยวแบบเดิมซึ่งการสร้างวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่ควรจะมีการระดมความคิดจากทุกฝ่ายในการหาแนวทางร่วมกัน รวมถึงการสร้างความตระหนักถึงปัญหา และแก้ปัญหาด้วยการบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหา โดยหาแนวทางติดตามประเมินผลจึงเกิดการแก้ปัญหาที่แท้จริงตั้งแต่ยุทธศาสตร์ของจังหวัด เรื่อยมาถึงระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านงบประมาณที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวควรต้องนำมาใช้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ด้านนักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพลนักการเมืองคือตัวแทนของประชาชนที่ให้ความเชื่อมั่น เชื่อใจและไว้วางใจ จึงควรนำเอาสิ่งดีงามมาพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพานควรมีความตระหนักมองเห็นถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวเป็นอย่างยิ่ง

6) ภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการบูรณาการร่วมกัน (Integration) เพื่อให้ต่างฝ่ายได้รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการไปพร้อมกันประชาชนก็จะได้มีส่วนร่วมมากขึ้นในการทำกิจกรรมและการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งมาก

7) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก (The government should proactively publicize) และดำเนินให้ต่อเนื่องควรยกระดับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อระดับชาติ/สื่อต่างประเทศ จัดทำเป็นคู่มือการท่องเที่ยวบางสะพาน ควรจัดฝ่ายรักษาความปลอดภัยไว้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเชื่อมั่นเรื่องความปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว ภาครัฐหรือเอกชนอาจจะให้มีแบบสอบถาม ถาถามักท่องเที่ยวเพื่อใช้ในการประเมินด้านต่าง ๆ ควรมีการกำหนดราคามาตรฐานด้าน รถเช่า ทัวร์ โรงแรม ให้มาตรฐาน โดยรัฐเป็นศูนย์กลางการอบรมด้านการบริการให้มีมาตรฐานสากล

8) การสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับท้องถิ่น (Creating a local logo) กล่าวคืออำเภอบางสะพานมีความโดดเด่นของนกพญาทองเนื้อเก้าในอดีตบางสะพานเป็นเมืองขุดและร้อนทองกันมาตั้งแต่สมัยโบราณแหล่งร้อนทองในปัจจุบันจะอยู่ที่ตำบลร้อนทอง ที่บ้านปาร้อน ซึ่งห่างจากตัวเมืองอำเภอบางสะพานเพียง 16 กิโลเมตร ซึ่งในปัจจุบันยังขุดทองด้วยมืออยู่เป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เพราะที่นี่ยังอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากมาย มีชายหาดที่สวยงามสุดลูกหูลูกตา และมีเกาะต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงในเรื่องของการดำน้ำ นักท่องเที่ยวต่างชาติต่างแวะเวียนเข้ามาเที่ยวชมอยู่ไม่ขาด เกาะทะเล ลือได้ว่าเป็นแหล่งดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นชั้นดี เพราะที่นี่ยังอุดมไปด้วยธรรมชาติที่สวยงาม หาดทรายที่ขาวสะอาด น้ำทะเลสวยใสที่ควรนำความโดดเด่นมาสร้างตราสัญลักษณ์ให้เป็นที่รู้จักอำเภอบางสะพานมากขึ้น เป็นต้น

5. อภิปรายผล

1. ประชาชนในอำเภอบางสะพานบางส่วนโดยเฉพาะในเขตเทศบาล อาจจะยังขาดความเข้าใจถึงความหมายที่แท้จริงของการมีส่วนร่วม จึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นเท่ากับ

ประชาชนที่อยู่นอกเขตเทศบาล คนในชุมชนเน้นการเข้ามาภาคปฏิบัติมากกว่า เช่นเดียวกันกับกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ให้ความเห็นว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน มีลักษณะเป็นการรวมตัวกันแบบหลวมๆ ขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ต่างคนต่างทำไปคนละทิศละทาง อีกทั้งยังขาดการเอาใจใส่ดูแลจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว มิติการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านอาหารจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการร่วมปฏิบัติ มากกว่าขั้นตอนอื่น ๆ และส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการสนับสนุนเป็นทุนทรัพย์มากกว่า อีกทั้งอำเภอบางสะพานยังไม่มืองค์กร/ชมรม/สมาคมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นกิจลักษณะ ที่สำคัญหน่วยงานในพื้นที่ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพานอย่างแท้จริง สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรีของ ญัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช (2556) ที่พบว่า ชุมชนเน้นการเข้ามาภาคปฏิบัติมากกว่าการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ส่วนภาคเอกชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการใด ๆ เลย เพียงให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดในพื้นที่ตลาด เนื่องจากเล็งเห็นว่าความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายต่าง ๆ

การวิเคราะห์ศักยภาพ 5 ด้าน ซึ่งเป็นหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน ด้วยการจัดอันดับ แม้จะพบว่า มีศักยภาพหลายด้านในลำดับท้ายๆ ที่ยังขาดความพร้อมหรือยังรอการพัฒนาจากภาคส่วนต่าง ๆ อยู่ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของ เบสต์ และ คาคัน (Best & Kahn, 2010) แล้ว พบว่า ศักยภาพทั้ง 5 ด้านของอำเภอบางสะพาน อยู่ในระดับ “มาก” จึงแสดงให้เห็นว่าอำเภอบางสะพานมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนา และการกระตุ้นหนุนเสริมจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกด้าน

2.แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพบว่าและค้นพบ 8 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ (The community should cultivate and create awareness among the new generation) 2) ควรสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ (Conservation awareness) 3) การเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในพื้นที่ (Being a Good Host) 4) มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกัน (Aim to create mutual benefits) 5) สร้างความเข้าใจร่วมกัน (Building mutual understanding) ให้กับชุมชน 6) ภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการบูรณาการร่วมกัน (Integration) 7) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก (The government should proactively publicize) 8) การสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับท้องถิ่น (Creating a local logo) นอกจากนี้หากให้ได้ผลที่ดีนั้น ต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญ 3 ประการ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552) คือ (1) การมีอิสรภาพในการเข้าร่วม หมายถึง การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ (2) ความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง ทุกคนที่เข้าร่วมต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน และ (3) ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง มีความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ แต่หากกิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย ก็จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ จันทรจิรา สุขบรรจง (2562) ได้ศึกษาแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของ แชลร์เลย์ อีเบอร์ (Shirley Eber, 1923) สวอร์บรูค (Swarbrooke, 1998 อ้างใน กฤษณ์ โคตรสมบัติ, 2553) บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 อ้างใน พัทธรัตน์ แสงมณีวรรณ, 2554) และ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) โดยสรุปเป็นหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต้องประกอบด้วยศักยภาพ 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านพื้นที่ (2) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว (3) ด้านการอนุรักษ์ การรักษาคุณค่าสิ่งแวดล้อมและ

วัฒนธรรม (4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ความพร้อมที่จะรับการพัฒนา และความสามารถในการกระตุ้นทุนเสริมจากภาคส่วนต่างๆ และ(5) ด้านการบริหารและการจัดการ

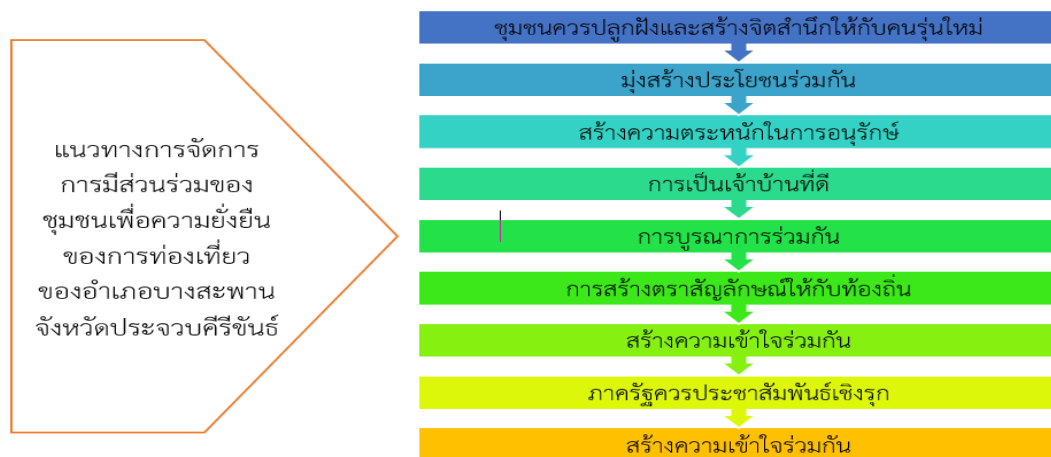
การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) โดยสรุปจึงเป็น การจัดการท่องเที่ยวด้วยการรักษาทั้งความเป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพในทุกๆด้าน โดยผู้วิจัยแบ่งรูปแบบการสร้างควมยั่งยืนของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญา หมายถึง การท่องเที่ยวนั้นจะต้องไม่ทำลายสิ่งที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่นั้น ซึ่งสามารถช่วยอนุรักษ์โดยการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ให้ยังคงอยู่

2) ด้านการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยว ต้องมีการจัดการที่ดี คนภายในชุมชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ป้องกันและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมความรู้ พัฒนาบุคลากร เพื่อพัฒนาให้สามารถตอบสนองต่อภาคการท่องเที่ยวในอนาคตได้

3) ด้านเศรษฐกิจ ต้องมีการจัดการวางโครงสร้างที่สามารถเข้าใจได้ทุกฝ่าย เพื่อให้เป็นระบบแบบแผนทั้งโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว การจัดการเชิงพาณิชย์ การสร้างอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อคนในชุมชนสามารถมีรายได้ที่มั่นคง รวมทั้งการพัฒนาแรงงานในงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว หรือคนในชุมชน ช่วยส่งเสริมให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพมากที่สุด และณัฐพัชร มณีโรจนและคณะ(2564)กล่าวว่าควรส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการและผู้ผลิตให้มีความรู้เรื่องการทาบัญชี การคำนวณต้นทุนและกระบวนการลดต้นทุนในการผลิตสินค้า

ดังนั้น ตัวชี้วัดความสำเร็จของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงไม่ใช่เพียงรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น แต่เป็นความอยู่ดีมีสุขในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวร่วมกันทั้งเจ้าบ้านและผู้มาเยือน รวมถึงการจัดบริการการท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและอนาคต ที่ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน ทั้งยังต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย หน่วยงานทางด้านการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ท้องถิ่นจังหวัด ซึ่งมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินนโยบาย และการจัดการ การท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ควรนำแนวทางที่ได้จากการศึกษา ได้แก่ (1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ 2) ควรสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ 3) การเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในพื้นที่ 4) มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกัน 5) สร้างความเข้าใจร่วมกัน ให้กับชุมชน 6) ภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการบูรณาการร่วมกัน 7) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก 8) การสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับท้องถิ่น นำไปประยุกต์และบูรณาการในการปรับใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

สรุปผล

1) สถานการณ์ปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ส่วน 2) แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ได้แก่ การบูรณาการความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน และค้นพบ 8 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ 2) ควรสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ 3) การเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในพื้นที่ 4) มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกัน 5) สร้างความเข้าใจร่วมกัน ให้กับชุมชน 6) ภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการบูรณาการร่วมกัน 7) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก 8) การสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับท้องถิ่น

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน การพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

2) ควรมีการศึกษาเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอำเภอบางสะพาน โดยอาจจะศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประชาชนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล หรือศึกษาประเมินความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่อำเภอบางสะพานของนักท่องเที่ยว

3) ควรมีการศึกษาวิชาญด้านความคาดหวัง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอำเภอบางสะพาน เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอำเภอบางสะพานเพียงด้านเดียวเท่านั้น จึงควรที่จะศึกษาในด้านของนักท่องเที่ยวด้วย เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีความคาดหวัง และความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ โคตรสมบัติ. (2553). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขต
แก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี
- จันทร์จิรา สุขบรรจง และสมยศ วัฒนากมลชัย. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง
อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, สมาคมนักวิชาการการ
ท่องเที่ยว (ประเทศไทย), 14(2).
- ณัฐพร ดอกบุญนาค และธำพรณ์ ทองคำนุช. (2556). รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ
การท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี, กองทุน
ส่งเสริมการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2556.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). รายงานการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ.
นนทบุรี : มูลนิธิเอเชีย สถาบันพระปกเกล้า.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). รายงานการวิจัย. วาระแห่งชาติเพื่อการพัฒนาและจัดการ การท่องเที่ยวสู่การ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ปี 2552. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการ
ท่องเที่ยว.
- ธงชัย เพชรสกุลทอง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2563
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545) การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ ดีไซน์
ประกอบ คงทัพ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563.
- พระครูธีรธรรมดำรง (เสถียร สิริโร) เจ้าคณะตำบลชัยเกษม, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563
- พัชรรัตน์ แสงมณีวรรณ. (2554) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา
จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2561). ระบบสถิติทางทะเบียน: จำนวนประชากรอำเภอบาง
สะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561. สืบค้นจาก
<http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD/>. 17 ตุลาคม 2562
- สุภางค์ จันทวนิช. (2549). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best & Kahn. (2010) *Research in Education*. (7th ed.). Boston.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Kasemsup, J.(2009) Environmental preservation for Sustainable tourism. *Environment
Journal*. 13(3), 34-42.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*.
- Shirley Eber. (1923). *My travels around the world*. Newton Aycliffe, UK : Heinemann.
- Swarbrooke, J. (1998). *Sustainable Tourism Management*. Wallingford, Oxon : CABI
Publishing UN.
- Zurab Pololikashvili, (2018) International tourist numbers up 6% to 1.4 billion in 2018: